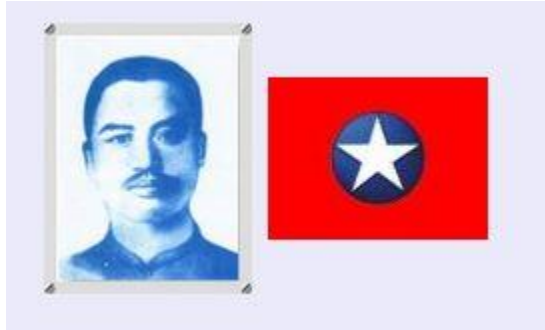

Tưởng niệm Nguyễn Thái Học

- Lòng người Đảng Trưởng

Sau khi cuộc khởi nghĩa Yên Bái thất bại, những nhà cách mạng lão thành Việt Nam trú ngụ ở Trung Hoa có sai anh Đoàn Kiềm Điểm trốn về nước mời Nguyễn Thái Học tạm lánh mặt qua bên ấy để dưỡng uy sức nhuệ và chờ một cơ hội hoạt động thuận tiện hơn.

Nhưng mặc dầu đang bị lùng bắt một cách ráo riết, Nguyễn Thái Học nhất định ở lại trong nước để tiếp tục cuộc chiến đấu: Đoàn Kiềm Điểm ba lần vượt biên giới Trung Việt về tìm Anh, ba lần đều bị Anh cự tuyệt.

Sau đây là những lời Nguyễn Thái Học nói với Đoàn Kiềm Điểm.

Thôi! Kiềm Điểm ! Anh hãy về thưa lại
Cùng những người đã chẳng ngại xa xôi,
Đã ba lượt sai anh qua biên ải,
Vượt muôn trùng sông núi đến tìm tôi:

*"Nguyễn Thái Học khó vâng lời chỉ dạy,
Xin cảm ân những bạn cố khuyên mời".*

Việc nước non thiếu chi người gánh vác,
Thiếu chi người lỗi lạc và tài ba,
Người này chết còn bao nhiêu kẻ khác
Nói tiếp nhau tranh đấu cho dân ta.

Thái Học chết vẫn không hư đại cuộc

Tôi đã từng cạn xết lẽ gần xa.
Tôi không thể cam tâm rời đất Việt
Khi muôn dân quần quại giữa đau thương,

Tôi không thể đành lòng đi trốn chết
Lúc anh em xông xáo chôn sa trường,
Tôi không thể bỏ những người tuấn kiệt
Trong ngục tù, đang nát thịt tan xương.

Thà ở lại xông pha trong khói đạn
Cho kiếm hờn uống máu kẻ thù ta,
Và tranh đấu đến khi trong xán lạn
Giống Lạc Hồng vui hát khải hoàn ca.

Hoặc lấy chết để tạ lòng những bạn
Đã vì tôi lăn lóc giữa phong ba.
Thôi Kiểm Điểm ! Anh hãy về thừa lại
Cùng những người đã chẳng ngại xa xôi,

Đã ba lượt sai anh qua biên ải,
Vượt muôn trùng sông núi đến tìm tôi:

*"Nguyễn Thái Học khó vâng lời chỉ dạy,
Xin cảm ơn những bạn cố khuyên mời".*

*

• Ngày Tang Yên Bái

*Kính tặng hương hồn những liệt sĩ đã
bỏ mình trong cuộc khởi nghĩa Yên Bái*

Việt Nam muôn năm! Việt Nam muôn năm!
Trong bình minh sương lạnh phủ âm thầm.
Mười ba tiếng tung hô bao tráng liệt.
Toan lay tỉnh cả toàn dân nước Việt.

Gió căm hờn rên rĩ tiếng gào than.
Từ lưng trời, sương trắng rủ màn tang.

Ánh mờ nhạt của bình minh rắc nhẹ
Trên Yên Bái âu sầu và lặng lẽ,
Giữa mấy hàng gươm súng tỏa hào quang,
Mười ba người liệt sĩ Việt hiên ngang
Thong thả tiến đến trước đài Danh Dự:
Trong quần chúng đứng cúi đầu ủ rũ,
Vài cụ già đầu bạc lệ ràn rori
Ngất người sau tiếng rú: Ôi con ơi!
Nét u buồn chợt mơ màng thoáng gọn
Trên khóe mắt đã từng khinh đau đớn
Của những trang anh kiệt sắp lia đời,
Nhưng chỉ trong giây phút vẻ tươi cười
Lại xuất hiện trên mặt người quắc thước.
Đã là kẻ hiến thân đền nợ nước,
Tinh thần yêu quuyến thuộc phải xem thường,
Éo le thay! muôn phụng sự quê hương
Phải dẫm nát bao lòng mình kính mến.
Nhưng này đây, phút thiêng liêng đã đến.
Sau cái nhìn chào non nước bi ai,
Họ thản nhiên, lần lượt bước lên đài
Và đồng dạc buông tiếng hô hùng dũng.

"Việt Nam muôn năm!" Một đầu rơi rụng,
"Việt Nam muôn năm!" Người kế tiến lên.
Và Tử Thần kính cẩn đứng ghi tên
Những liệt sĩ vào bia người tuấn quốc,

Sau Đức Chính, đây là phiên Thái Học,
Anh nghiêng mình trước xác những anh em,
Rồi mỉm cười, Anh ngảnh mặt nhìn xem
Những kẻ đến quan chiêm đoàn liệt sĩ
Để từ biệt những bạn đồng tâm chí.
Tiếng tung hô bỗng nổi, vang trời cao,
Nhưng liền theo Anh đã bị xô vào
Chiếc gươm máy giăng tay chào, lặng lẽ.
Đao xuống, đầu rơi, máu đào tung tóe.
Người anh hùng nước Việt thôi còn đâu!
Lũ thực dân giám sát đứng nhìn nhau
Như trút sạch hết những điều lo ngại
Và xoa tay chúng thờ dài khoan khoái,

Trong rừng người ứa lệ, Nguyễn Thị Giang
Nén nỗi đau như cắt xé can tràng
Đứng ngơ ngác lặng người bên Hữu Cảnh.
Trong nắng sớm, gió căm hờn quất mạnh
Như thề cùng những tử sĩ anh linh
Vang dội cùng trên đất Việt điều linh
Những tiếng thét uy hùng vì giống Việt.

*

Việt Nam muôn năm! Việt Nam muôn năm!
Như tan trong gió mạnh khóc vang rầm
Mười ba tiếng tung hô bao tráng liệt
Cổ lay tỉnh cả toàn dân nước Việt.

*

Thân anh hùng đã nát dưới ngàn cây
Nhưng tiếng hô còn phảng phát đâu đây,
Mười lăm năm sau ngày sầu Yên Bái,
Toàn thể giống Tiên Rồng cùng đứng dậy,
Cổ đuôi loài tham bạo khỏi non sông,
Hơn hai năm đất Việt máu pha hồng
Mà chiến sĩ vẫn một lòng cương quyết
Thề tranh đấu đến khi nào nước Việt
Được hoàn toàn độc lập mới ngừng tay.
Thế là dòng máu vọt dưới trời mây
Một buổi sáng mười lăm năm về trước
Đã vẽ được cảnh anh hùng nguyện ước.
Đưa non sông ra khỏi chốn u trầm
Cả toàn dân nước Việt đến muôn năm
Vẫn ghi tạc trong tâm ngày hôm ấy,
Ngày hôm ấy, ôi! ngày tang Yên Bái!

*

Việt Nam muôn năm! Việt Nam muôn năm!

Xé nát màn sương lạnh phủ âm thầm,
Mười ba tiếng tung hô bao tráng liệt
Đã lay tỉnh cả toàn dân nước Việt.

Ghi chú : Hai bài thơ trên đây đều trích từ tập thơ "Hồn Việt" của Đặng Phương
(Gs Nguyễn Ngọc Huy)

- *Vài dòng lịch sử :*

TỔNG KHỞI NGHĨA YÊN BÁI 10-2-1930.

Ngày 10-2-1930, VNQDD tổ chức tổng khởi nghĩa, đồng loạt tấn công thực dân Pháp tại Yên Bái, Lâm Thao, Hưng Hóa, ném bom tại Hà Nội, ám sát lính Pháp trên Cầu Long Biên Hà Nội, đánh Đập Cầu, Phả Lại, tấn công đồn binh Pháp tại Kiến An, đánh Phụ Dực, Vĩnh Bảo, Thái Bình, xử tử tri huyện Vĩnh Bảo Hoàng Gia Mô là cháu tên đại Việt gian Hoàng Cao Khải.

13 NHÀ CÁCH MẠNG LÊN ĐOẠN ĐẦU ĐÀI: NGÀY 17-6-1930

Do thiếu phương tiện liên lạc và lực lượng cách mạng còn yếu so với quân đội của thực dân, Tổng Khởi Nghĩa thất bại. Ngày 20 tháng 2 năm 1930, Đảng Trưởng Nguyễn Thái Học bị bắt tại làng Cổ Vịt. Ngày 17 tháng 6 năm 1930, Nguyễn Thái Học cùng 12 liệt sĩ lên đoạn đầu đài tại pháp trường Yên Bái. Nữ ĐC Nguyễn Thị Giang tuần tiết theo Đảng Trưởng.

Trên 30 đảng viên bị thực dân xử chém sau đó, hàng ngàn đảng viên khác bị tù khổ sai và lưu đày biệt xứ...Mười ba liệt sĩ lên máy chém thực dân 5 giờ 35, sáng ngày 17 tháng 6 năm 1930 gồm có: Nguyễn Thái Học, Phó Đức Chính, Bùi Tư Toàn, Bùi Văn Chuẩn, Nguyễn An, Hà Văn Lão, Đào Văn Nhít, Ngô Văn Du, Nguyễn Đức Thịnh, Nguyễn Văn Tiềm, Đỗ Văn Sứ, Bùi Văn Cửu và Nguyễn Như Liên. Các Liệt Sĩ trước khi máy chém rơi xuống đều hô to : "Việt Nam Vạn Tuế, Việt Nam Muôn Năm". Phó Đức Chính còn đòi nằm ngửa để nhìn lưỡi máy chém rơi xuống đầu mình.

(Nguồn: *Tinparis.net*)